

Istra Istria Memento. Izbor iz fundusa Zbirke starih razglednica / Una selezione dalla Collezione di vecchie cartoline / A selection from the Collection of old Postcards, Katalozi muzejskih zbirki 2 / Cataloghi delle collezioni museali 2 / Catalogues of the museum collections 2, urednica / editore / editor Gordana Milaković, autorica izložbe i kataloga / autrice della mostra e del catalogo / author of the exhibition and of the catalogue Gordana Milaković, Pula – Pola: Povijesni i pomorski muzej Istre – Museo storico e navale dell'Istria, 2015., 393 str.

Višegodišnji stručnoistraživački muzeološki rad kustosice Gordane Milaković, voditeljice Zbirke starih razglednica pulskoga Povijesnoga i pomorskog muzeja Istre – Museo storico e navale dell'Istria (PPMI), rezultirao je objavljivanjem kataloga *Istra Istria Memento. Izbor iz fundusa Zbirke starih razglednica*, koji prati istoimenu izložbu prvotno postavljenu u PPMI-ju, a koja se nastavlja gostovanjem u brojnim muzejima. Strukturu kataloga ovećega formata s tekstom usporedno na hrvatskom, talijanskom i engleskom jeziku čini prvi dio, koncipiran u tri poglavlja, i drugi dio, koji donosi katalošku, odnosno stručnu obradu reprezentativnoga izbora iz fundusa zbirke.

Katalog, objavljen povodom obilježavanja 60. godišnjice osnutka Muzeja, utemeljenoga 1955., otvaraju riječi ravnatelja PPMI-ja Gracijana Kešca, koji u „Predgovoru“ pojašnjava vrijednost bogatoga fundusa Zbirke starih razglednica, koja ima status kulturnoga dobra Republike Hrvatske, ističući da katalog i izložba ujedno predstavljaju ogledan primjer stručnoga muzeološkog rada na jednoj zbirci.

Prvo poglavlje, „Zbirka starih razglednica“ (15-17), sadrži kraći opis formiranja zbirke, nabavu građe, stručnu obradu, pohranjivanje i zaštitu. Zbirka starih razglednica, naglašava autorica, „sadržajno i brojčano predstavlja jednu od najvažnijih zbirki PPMI-ja koja u fundusu ima 14.369 muzejskih predmeta koji su prostorno vezani uz Istru.“

Autorica u poglavlju „Dopisnice“ (18-32) donosi povijesne odrednice otvorene pošiljke tj. dopisnice. Fundus zbirke starih razglednica posjeduje i dopisnicu iz 1869., koja je, prema autoričnim saznanjima, među najstarijim sačuvanim dopisnicama u Hrvatskoj. Slijede potpoglavlja „Pozdravne i ilustrirane dopisnice“ (23-30) i „Fotodopisnice“ (31-32).

Treće je poglavlje, „Razglednice“ (33-72), podijeljeno u pet manjih potpoglavlja. Autorica donosi jasne i sažete definicije pojma razglednica, razlike

u odnosu na dopisnicu te utjecaje na rasprostranjenost uporabe razglednica. U potpoglavlju „Periodizacija razglednica“ (36-38) autorica ističe da se za Zbirku starih razglednica otkupljuju predmeti nastali od 1869. do početka 1960-ih godina. Glavnina je fundusa nastala u zlatno doba razglednica (do 1918.), a najstarija razglednica fundusa potječe iz 1892. godine. Podrobnije detalje o tiskanju istarskih razglednica i djelovanju pulskih izdavača krajem 19. stoljeća donosi potpoglavlje „Tisak istarskih razglednica“ (38-40). Milaković nadalje donosi pregršt zanimljivih i važnih pojašnjenja tiskarskih postupaka kroz potpoglavlja „Suradnja izdavača istarskih razglednica i fotografa“ (40-44) i „Najčešće tehnike tiska starih razglednica“ (45-51). Sljedeće potpoglavlje, „Formati razglednice“ (52-58), opisuje minijature i divovske razglednice, *leporello* razglednice i razglednice na preklapanje. Daljnji dio teksta navodi broj primjeraka različitih formata razglednica u fundusu. Potpoglavlje „Tematika razglednica“ (58-63) posvećeno je tematskoj podjeli razglednica na deset skupina: topografija, povijest, tehnika, priroda, sport, umjetnost, život i ljubav, simboli i mašta, humor i kič te ostalo. „Tematska organizacija pohrane Zbirke“ (64-66) posvećena je stručnoj obradi, pohrani i zaštiti grade. PPMI otkupljuje razglednice na raznim aukcijama i na brojnim susretima kolekcionara, čime povećava fondus zbirke, koji se tako obogatio izuzetnom muzejskom građom koja je postala nezaobilazan izvor u proučavanju društvene, gospodarske i kulturne povijesti Istre.

Drugi dio kataloga donosi pregled reprezentativnoga izbora iz fundusa Zbirke starih razglednica. Stručno su obrađene i popraćene ilustracijama čak 283 kataložne jedinice, odnosno razglednice koje se odnose na Pulu, Vodnjan i okolice, Pazin i okolice, Buzet i okolice, Rovinj i okolice, Poreč i okolice, Novigrad, Umag, Buje i okolice, Kopar, Milje i okolice, Labin i okolice, Opatiju i okolice te Kvarnerske otoke. Različiti su motivi sačuvani na starim razglednicama: panorame istarskih gradova i mjesta, ulice, trgovi, arhitektura, spomenici i dr. Prilikom obrade kataložne jedinice autorica se bavi nazivljem, autorima, vremenskim i prostornim odrednicama, tehnikom, dimenzijama, oblikom nabave, kulturno-povijesnim komentarom i posebnostima.

Kraj kataloga donosi fotografije s postava izložbe, riječi recenzenata Ele Jurdane, Ivana Bogavčića i Marije Tonković te bibliografiju.

Može se reći da katalog zbirke, tematski jasno i precizno obrađen, uspješno i sveobuhvatno pokriva obrađivanu građu. Postoji logički slijed

u iznošenju prikupljenih informacija te je adekvatno upotrijebljena stručna terminologija. Katalog donosi brojna teorijska i praktična znanja za obradu starih razglednica u muzejskim zbirka. Realizacija značajnih rezultata istraživanja, kataloga i izložbe zasigurno će poslužiti istraživačima mnogih područja kao podloga za daljnja istraživanja. Katalog, kao i sam fundus zbirke nezaobilazan su prinos proučavanju kulturno-povijesne baštine Istre, posebice pri konzervatorsko-restauratorskim zahvatima.

Andrea Milotić

***Tragovi vremena*, druga izložbena cjelina novoga stalnog postava Pomorskoga i povijesnoga muzeja Hrvatskog primorja Rijeka, autorice stručne koncepcije Margita Cvjetinović Starac i Jasna Ujčić Grudenić, autorica likovnoga postava Nikolina Jelavić Mitrović**

Krajem siječnja 2016. otvorena je za javnost druga izložbena cjelina novoga stalnog postava Pomorskoga i povijesnoga muzeja Hrvatskog primorja u Rijeci *Tragovi vremena*. Smještena na drugom katu nekadašnje Guvernerove palače u Rijeci, novoootvorena cjelina predstavlja artefakte i umjetnička djela iz razdoblja srednjega i novoga vijeka s područja današnje Primorsko-goranske županije. Podsjećamo da je prvi dio stalnoga postava otvoren još 2014. izložbom *Zavičajni memento*, kada je predstavljena prva izložbena cjelina novoga stalnog postava, koju čine brojni arheološki nalazi od prapovijesti do kasne antike, a sve iz fundusa Muzeja. Pomno osmišljen i dobro prilagođen raspoloživom izložbenom prostoru, arheološki je postav poslužio kao dobar uvod u preostali dio stalnoga postava, koji je jednako vizualno atraktivan sa zanimljivim izlošcima i dodatnim multimedijским sadržajima i koji će, vjerujemo, ispuniti očekivanja posjetitelja, bilo da je riječ o djeci i mladima, ljubiteljima ili pak dobrim poznavateljima povijesne i kulturne baštine.

Novi dio muzejskoga postava *Tragovi vremena* predstavljen je u tri tematski osmišljene prostorije u kojima su izloženi mnogi, neki i po prvi put, artefakti i umjetnička djela iz razdoblja srednjega i novoga vijeka. U prvoj je prostoriji izložena arheološka građa ranosrednjovjekovne kulturne baštine Vinodola. Riječ je o građi prikupljenoj tijekom višegodišnjih arheoloških istraživanja koja je provodio Muzej pod vodstvom kustosica i arhe-